

Міністерство освіти і науки України
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Голова Приймальної комісії
Валентина ЯКУБІВ
«18» травня 2026 р.

ПРОГРАМА
вступного випробування з
Основи філософських знань
для зарахування на навчання за освітньо-науковим ступенем доктора філософії
за спеціальністю **В10 Філософія**
на основі освітнього рівня магістра
(освітньо-кваліфікаційного ступеня спеціаліста)
при прийомі на навчання у 2026 році
за несуміжною спеціальністю

Розглянуто та схвалено
на засіданні Приймальної комісії
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника
Протокол № 4 від 18 травня 2026 р.

Івано-Франківськ — 2026

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного випробування з “Основ філософських знань” є перевірка знань і відбір вступників для зарахування на навчання за ступенем доктора філософії за спеціальністю В10 Філософія при прийомі на навчання на основі освітнього рівня магістра (освітньо-кваліфікаційного ступеня спеціаліста) до Карпатського національного університету імені Василя Стефаника у 2026 році за несуміжною спеціальністю.

Програма містить основні питання з “Основ філософських знань” та перелік рекомендованої літератури.

Наведений перелік питань, які виносяться на вступне випробування дасть можливість вступнику систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до вступного випробування.

Перелік рекомендованої літератури сприятиме у пошуку і підборі джерел підготовки для вступного випробування.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Світогляд, його структура та рівні. Світогляд і філософія.
2. Історичні типи світогляду, їх співвідношення. Специфіка філософії у порівнянні з міфологією, релігією, мистецтвом.
3. Поняття філософія, її предмет та структура.
4. Природа філософських проблем, їх зв'язок з фундаментальними питаннями людського буття. Людиновимірність як методологічний принцип філософії.
5. Філософія і наука: спільне і відмінне.
6. Джерела філософії та концепції її походження.
7. Поняття філософування, його софійний та епістемний способи.
8. Загальне та національно-особливе у філософії.
9. Функції та призначення філософи.
10. Філософія та історія філософії. Основні етапи історичного розвитку філософського знання.
11. Співвідношення східного та західного типів філософування.
12. Основні риси, школи та ідеї індійської філософії.
13. Специфіка китайської філософії. Конфуціанство та даосизм.
14. Антична філософія, її джерела, своєрідність та основні школи.
15. Космоцентризм ранньої античної філософії. Пошук субстанції та універсальних принципів світобудови.
16. Антропоцентричні засади софістики. Етичний раціоналізм та діалектика Сократа.
17. Концепція ідей Платона. Космологія і вчення про суспільство.
18. Філософська система Аристотеля.
19. Проблема людини у філософських школах епохи еллінізму.
20. Римська філософія. Неоплатонізм.
21. Особливості розвитку філософії Середньовіччя.
22. Філософська патристика. Філософія Августина Блаженного.
23. Схоластика. Полеміка реалізму і номіналізму. Філософська система Томи Аквінського.
25. Характерні риси філософії Відродження. Ренесансне розуміння людини.
25. Природничо-наукова думка доби Відродження та її зв'язок з філософією Пантеїзм.
26. Філософські засади Реформації та її представники.
27. Суспільні теорії Н. Макіавеллі, Т. Мора і Т. Компанелли.
28. Особливості філософії Нового часу. Ідея Просвітництва.
29. Проблема методу пізнання у філософії Нового часу. Гносеологічні позиції Ф. Бекона і Р. Декарта.
30. Вчення про субстанцію у теоріях Нового часу: Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. Ляйбніц.
31. Суб'єктивно-ідеалістичні теорії Дж. Локка, Дж. Берклі та Д. Юма.
32. Філософія французьких матеріалістів другої половини XVIII століття.
33. Вчення європейських просвітників про суспільний договір та права людини.
34. Філософська система І. Канта. Переворот у теорії пізнання та етиці.
35. Діяльна філософія Й. Фіхте.

36. Філософія тотожності В. Шеллінга та її методологічні засади.
37. Діалектичний ідеалізм Г. Гегеля.
38. Антропологічний матеріалізм Л. Фойєрбаха.
39. Діалектичний матеріалізм К. Маркса та Ф. Енгельса. Неомарксизм.
40. Особливості та основні напрямки сучасної (некласичної) філософії.
41. «Філософія життя» А. Шопенгауєра та Ф. Ніцше.
42. Філософські проблеми психоаналізу З. Фрейда.
43. Екзистенціалізм про буття людини в світі.
44. Феноменологія та герменевтика: основні ідеї та представники.
45. Структуралізм та прагматизм як напрямки сучасної філософії, їх провідні ідеї.
46. Сучасна релігійна філософія: неотомізм, персоналізм, тейярдизм.
47. Позитивізм та його різновиди. Неопозитивізм.
48. Філософія постмодернізму.
49. Специфіка та основні етапи розвитку української філософії.
50. Джерела української філософії.
51. Філософська думка в культурі Київської Русі.
52. Філософська думка в Україні XIV – першій третині XVII ст. Розвиток гуманістичних ідей в братських школах і Острозькому культурно-освітньому центрі.
53. Специфіка викладання філософії у Києво-Могилянській академії XVII – XVIII століть.
54. Філософія Г. Сковороди. Вчення про три світи і дві натури. Ідеї «сродної праці» і «нерівної рівності». Кордоцентризм.
55. Етико-гуманістичні, естетичні та педагогічні погляди Г. Сковороди.
56. Філософські аспекти українського романтизму. Філософські ідеї М. Гоголя, М. Костомарова, П. Куліша, Т. Шевченко.
57. «Філософія серця» П. Юркевича.
58. Філософські погляди О. Потебні.
59. Філософські погляди І. Франка.
60. Соціально-філософські теорії М. Драгоманова та Л. Українки.
61. Історіософія і філософія політики Д. Донцова та В. Липинського.
62. Вчення про ноосферу В. Вернадського.
63. Розвиток української філософії у діаспорі (Д. Чижевський, О. Кульчицький, І. Лисяк-Рудницький, Ю. Вассиян, М. Шлемкевич та ін.).
64. Предмет онтології. Буття як філософська проблема. Форми буття.
65. Проблема субстанції та її основні розв'язки. Матеріалізм та ідеалізм.
66. Матерія та її атрибути.
67. Поняття ідеального, духу та душі у філософії.
68. Основні підходи до осмислення Бога у філософії: теїзм, пантеїзм, деїзм, атеїзм.
69. Метафізика і діалектика як способи філософського осягнення світу.
70. Принципи діалектики: взаємозв'язок і розвиток. Альтернативи діалектики.
71. Закони і категорії діалектики.
72. Поняття закону та закономірності у бутті. Єдність законів буття.

73. Сутність та властивості свідомості. Проблема походження свідомості.
74. Структура та функції свідомості.
75. Індивідуальна та суспільна свідомість. Форми суспільної свідомості.
76. Самосвідомість, її структура і форми.
77. Співвідношення свідомості, психіки, мислення, мови та проблема їх єдності у людині.
78. Предмет гносеології. Пізнання, його структура та види.
79. Рівні пізнання та їх форми.
80. Емпіризм, раціоналізм, інтуїтивізм як гносеологічні напрямки.
81. Проблема істини, її видів та критерію у філософії. Істина і правда.
82. Проблема можливостей людського пізнання у філософії: гносеологічний оптимізм, агностицизм, скептицизм.
83. Особливості та основи наукового пізнання.
84. Структура і динаміка наукового знання. Наукова проблема і гіпотеза. Теорія та її структура.
85. Методи наукового пізнання.
86. Поняття творчості у філософії. Етапи, структура та функції творчого процесу.
87. Природа людини та сфери її буття.
88. Проблема походження людини та концепції антропосоціогенезу.
89. Філософське співвідношення понять людина, індивід, індивідуальність, особистість.
90. Практика, її структура та функції.
91. Філософія як аксіологія. Цінності людського буття.
92. Філософський зміст проблеми свободи та відповідальності людини, її основні розв'язки.
93. Проблема життя, смерті, безсмертя та смислу життя людини.
94. Суспільство як система, його структура та функції. Людина і суспільство.
95. Історичні форми спільності людей. Поняття нації.
96. Формаційна та цивілізаційна моделі суспільного розвитку.
97. Закони функціонування та розвитку суспільства. Суспільні закони і людська діяльність.
98. Людина у світі культури. Культура та цивілізація.
99. Поняття історії у філософії. Концепції історичного часу та спрямування історії.
100. Суспільний прогрес і регрес, їх критерії.
101. Рушійні сили та суб'єкт історичного процесу.
102. Походження Всесвіту. Наукова, філософська та релігійна картини світу.
103. Людина і природа, історичні етапи їх взаємин.
104. Глобальні проблеми сучасності, їх специфіка та шляхи розв'язання.
105. Перспективи сучасної цивілізації та сценарії майбутнього. Місце філософії у порятунку людства.
106. Соціальне прогнозування, його методи і типи.
107. Етика як філософська наука. Предмет і структура етики.
108. Основні функції етики.
109. Поняття моралі, її зміст та структура.

110. Співвідношення понять «мораль» і «моральність».
111. Основні соціальні функції моралі.
112. Поняття моральної свідомості та її структура.
113. Моральні норми і принципи.
114. Загальнолюдський зміст моралі: «золоте правило» в історії людства.
115. Добро і зло як категорії етики.
116. Професійна етика: загальне і особливе.
117. Професійна культура і професійна мораль.
118. Предмет і структура естетики.
119. Основні категорії естетики.
120. Мистецтво, його види та функції.
121. Проблемне поле філософії освіти.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрущенко В.М., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія: курс лекцій. К.: Генеза, 1996. 369 с.
2. Александрова О. Філософія Середніх віків та доби Відродження: Підручник. К.: ПАРАПАН, 2002. 172 с.
3. Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. Філософія. К.: Либідь, 2001. 408 с.
4. Возняк С.М. Вступ до філософії. Філософська пропедевтика. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Видавець Третяк І.Я., 2010. 52 с.
5. Возняк С.М. Філософія Стародавнього світу: Навчальний посібник. Івано-Франківськ: Видавець Третяк І.Я., 2008. 276 с.
6. Возняк С., Голянич М., Москаленко Ю. Філософська думка України: імена та ідеї. Івано-Франківськ: Плай, 2003. 136 с.
7. Вступ до філософії: онтологія людини: Навчальний посібник для студентів вищих учбових закладів/ В.Г.Нестеренко. К.: Абрис, 1995. 336 с.
8. Вступ до філософії: історико-філософська пропедевтика. Підручник /Авт. кол. Волинка Г.І. К., Вища школа, 1999. 625 с.
9. Горський В.С. Історія української філософії. Курс лекцій. Навч. посіб. К.: Наукова думка, 1997. 285 с.
10. Гусев В.І. Західна філософія Нового часу XVII - XVIII століть: Підручник. К.: Либідь, 2000. 368 с.
11. Дойчик М. В. Ідея гідності в історії європейської філософії [Текст] : монографія. Видання 2-ге, доповнене. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2018. 394 с.
12. Дойчик М.В. Ідея гідності у філософській Томаса Гоббса. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В.М. Вашкевич. К. : «Видавництво «Гілея», 2018. Вип. 132 (5). С. 150 – 156.*
13. Дойчик М.В. Ідея гідності у філософії Ж.-Ж. Руссо та її значення для сучасності. *Практична філософія. 2018. № 2 (68). С. 53-61.*
14. Дойчик М. В. Трактатування духовності як основи гідності людини у філософії А. Шопенгауера. *Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки. Серія «Філософія». 2016. Вип. 20. С. 51–57.*
15. Дойчик М. В. Гідність особистості у світлі філософського ідеалізму П. Юркевича. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2015. Вип. 100 (9). С. 116–121.*
16. Дойчик М. В. Етико-екзистенційний вимір розуміння гідності людини у філософській творчості С. К'єркегора. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2016. Вип. 107 (4). С. 172–177.*
17. Дойчик М. В. Ідея гідності у філософській творчості Ф. Ніцше. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2016. Вип. 105 (2). С. 252–257.*
18. Дойчик М. В. Юстин Мученик: перший досвід філософського осмислення християнського розуміння гідності. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія: Філософія. 2018. Вип. 806. С. 132–138.*

19. Етика: Навч. посіб. / В.О. Лозовой, М.І. Панов, О.А. Стасевська та ін.; За ред. проф. В.О. Лозового. К.: Юрінком Інтер, 2002. 225 с.
20. Історія філософії: Підручник / Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; за ред. В.І.Ярошовця. К.: Вид. ПАРАПАН, 2002. 774 с.
21. Ларіонова В.К. Історія етичних вчень: Посібник. Івано-Франківськ: Видавництво «Гостинець», 2004. 192 с.
22. Малахов В.А. Етика: Курс лекцій: Навчальний посібник. К.: Либідь, 2004. 384 с.
23. Огородник І. В., Огородник В. В. Історія філософської думки в Україні. Курс лекцій: Навч. посіб. К.: Вища школа; Т-во «Знання», 1999. 543 с.
25. Пашук А. І. Нариси з історії філософії середніх віків: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 712 с.
25. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник. 3-тє вид. /Петрушенко В.Л. Львів: Магнолія плюс, 2004. 506 с.
26. Предмет і проблематика філософії. Навчальний посібник./ За аг. ред. М.Скринника. Львів: ЛБІНБУ, 2001. 485 с.
27. Смерж Л.О. Естетика: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2005. 334 с.
28. Соціальна філософія. Короткий енциклопедичний словник. К.: Рубікон, 1997. 400 с.
30. Таран В.О., Зотов В.М., Резанова НО. Соціальна філософія. Навч. посіб. К.: Центр учбов. літ. 2009. 272 с.
31. Тофтул М.Г. Етика: Навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2005. 416 с.
32. Естетика: Навчальний посібник / За ред. проф. В.О. Лозового. К.: Юрінком Інтер, 2003. 207 с.
33. Естетика: Підручник / За ред.. Л.П. Левчук. К.: Вища школа, 2005. 431с.
34. Федів Б.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії: Навчальний посібник. К.: Україна, 2000. 512 с.
35. Філософія: Навч. посіб. 3-тє вид., стер. / За ред. І.Ф. Надольного. К.: Вікар, 2003. 457 с.
36. Філософія. Посібник/ За ред. С.М. Причепія. К.: Академія, 2001. 576с.
37. Філософія: Навчальний посібник / За ред. Т.О.Сілаєвої. Тернопіль: Астон, 2008. 360 с.
38. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. К., 1999. 309 с.
39. Budz A., Hoian I. Nietzsche's concept of revaluation of values and its potential application for rethinking postmodern constructs. *Humanities Studios: Pedagogy, Psychology, Philosophy*. 2024. Vol. 12, No. 3. P. 101–113. DOI: <https://doi.org/10.31548/hspedagog/3.2024.101>
40. Doichyk M. Protestant view on Human Dignity from the perspective of Max Weber's methodological individualism: social potential. *Релігія та Соціум: міжнародний часопис*. 2018. № 1-2 (29-30). С. 71–77.
41. Doichyk, M., & Doichyk, O. (2019). The Idea of Dignity in Contemporary Scientific Discourse. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 2(2), 3-12. <https://doi.org/10.15421/341919>
42. Doichyk, M., & Doichyk, O. (2021). Epistemological Premises for the Concept of Dignity in John Locke's Philosophical Discourse. *Epistemological Studies in*

- Philosophy, Social and Political Sciences*, 4(1), 3-12. <https://doi.org/10.15421/342101>
43. Hoian I. Axiological aspects of moral and legal decision-making/ Anthropological Measurements of Philosophical Research (eng), 2019, NO 16. 66 –77. <http://ampr.diit.edu.ua/article/view/187572>
44. Hoian I., Budz W. [Anthropological and axiological dimensions of social expectations and their influence on society's self-organizatio](#) (eng). Anthropological Measurements of Philosophical Research, 2020, NO 18. 76-86.
45. Hoian I., Budz W. [Emotions as Self-Organizational Factors of Anthropogenesis, Noogenesis and Sociogenesis.](#) Антропологічні виміри філософських досліджень. Збірник наукових праць. Дніпро. 2021, Вип. 19. 75-87.
46. Maidaniuk, I., Tsoi, T., Hoian, I., Doichuk, M., Patlaichuk, O., & Stupak, O. The Problem of Artificial Intelligence in Contemporary Philosophy. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 13(4), 00-00. <https://doi.org/10.18662/brain/13.4/>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюється Положенням про організацію вступних випробувань у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника.